

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ รัฐได้กำหนด บทบัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2542 ให้ปวงชนชาวไทย ได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพและมาตรฐานสูงขึ้นไปอย่างกว้างขวางทั่วถึงและเป็นธรรม โดยนักวิชาการสองท่าน คือ อารุง จันทวานิช และไพบูลย์ แจ่มพงษ์ (2542 : 5) ได้ให้ความเห็นว่า ปัจจัยนำเข้าและกระบวนการที่ต้องได้รับการพัฒนาทันที ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา กระบวนการเรียนการสอน การบริหารจัดการ และหลักสูตร

สำหรับหลักสูตรและการจัดการศึกษานั้น จะเห็นว่า ในมาตรา 29 ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (2542 : 9) ได้กล่าวไว้ว่า ให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล ครอบครัว องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันสังคมอื่น ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการศึกษา อบรม แสวงหาความรู้ ข้อมูล ข่าวสารและรู้จักเลือกสรรภูมิปัญญาและวิทยาการต่างๆ เพื่อพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับสภาพปัญหา และความต้องการ วิจัย ประสิทธิภาพ วุฒิเวชช์ (2544 : 4) ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับประเด็นนี้ว่า ในช่วงของการปรับเปลี่ยนหลายสิ่งหลายอย่างทางการศึกษาขณะนี้ สิ่งหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการต้องการให้เกิดขึ้นอย่างจริงจัง แม้ว่าจะมีการกำหนดและเน้นย้ำอยู่เสมอในช่วงที่ผ่านมา แต่ยังไม่ประสบผล ก็คือ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (2545 : 1) พบว่า แม้หลักสูตรจะเป็นข้อกำหนดที่สำคัญที่สุด ซึ่งบ่งบอกจุดหมายปลายทางของการศึกษา แต่ผลการศึกษากลับพบว่า การใช้หลักสูตรมีข้อจำกัดอยู่หลายประการ อันได้แก่ การกำหนดหลักสูตรจากส่วนกลางไม่สามารถสะท้อนสภาพความต้องการที่แท้จริงของสถานศึกษาและท้องถิ่น

สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นกระบวนการมากกว่าเนื้อหา โครงสร้างความรู้ของหลักสูตรมุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ค่านิยม และการจัดการ ที่สำคัญหลักสูตรฉบับนี้ได้เปิดโอกาสให้ท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนด้วย (กระทรวงศึกษาธิการ. 2545 : 1-2) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนิคม ชมภูหลง (2542 : 8) ที่ได้ให้ทัศนะว่า หลักสูตรฉบับนี้มีลักษณะกว้างและไม่อาจประมวลรายละเอียดสาระความรู้ตามสภาพของสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นแต่ละแห่งได้ทั้งหมด เพราะความแตกต่างของบริบททางสังคมและวัฒนธรรม ดังนั้นการจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรแกนกลางเพียงฉบับเดียวไม่สามารถตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้ทั้งหมด

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นว่าในการจัดการศึกษาในปัจจุบันและแนวโน้มการจัดการศึกษาในอนาคตให้ความสำคัญกับหลักสูตรท้องถิ่น ดังจะเห็นได้จากส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ และสังคมของแต่ละท้องถิ่น

สำหรับแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการ โดยกรมวิชาการ (2536 : 5) ได้จัดทำแนวดำเนินการบริหารหลักสูตรขึ้นเพื่อจะทำได้ดำเนินการนำหลักสูตรไปใช้ให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แนวปฏิบัติดังกล่าวมี 5 ประการ ดังนี้ ประการแรกโรงเรียนได้ปรับปรุง หรือพัฒนาเนื้อหา กิจกรรมในหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่น ประการที่ 2 โรงเรียนดำเนินการโดยเน้นผลที่จะเกิดขึ้นกับผู้เรียน ทั้งด้านความสามารถ ค่านิยม ความรู้สึกรสนิยมและการปฏิบัติ ประการที่ 3 ครูใช้วิธีการสอนที่หลากหลายโดยให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริงเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ ที่เน้นทักษะกระบวนการ ประการที่ 4 นักเรียนมีพัฒนาการครบถ้วนตามที่ระบุไว้ในคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งเป็นจุดหมายของหลักสูตรและประการสุดท้าย หน่วยงานทางการศึกษานับสนับสนุนส่งเสริมทางวิชาการและช่วยให้อำนาจแก่คณะครูและผู้บริหารโรงเรียน

เมื่อพิจารณาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นให้สอดคล้องกับความต้องการและภูมิปัญญาของท้องถิ่น กรมวิชาการ (2536 : 6) ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้เป็น 5 ลักษณะ คือ ลักษณะแรก การปรับกิจกรรมการเรียนการสอน ลักษณะที่ 2 การปรับรายละเอียดของเนื้อหาวิชา ลักษณะที่ 3 การปรับปรุงสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ ลักษณะที่ 4 การจัดทำสื่อการเรียนการสอนขึ้นใหม่ และลักษณะสุดท้าย การจัดทำรายเนื้อหาขึ้นใหม่

การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจะต้องพัฒนาตามรูปแบบจึงจะบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2542 : 5) ได้เสนอแนะขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไว้ 6 ขั้นตอน ขั้นตอนแรก การจัดทำข้อมูลพื้นฐาน โดยการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาสภาพเศรษฐกิจสังคม สภาพโรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน รวมทั้งหลักสูตรแม่บท โดยได้เปิดโอกาสให้โรงเรียนมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดความต้องการของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการนำข้อมูลมากำหนดความต้องการจำเป็นโดยจัดอันดับความสำคัญ ขั้นตอนที่ 3 การกำหนดเป้าหมาย หรือจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยกำหนดให้สอดคล้องกับท้องถิ่น ขั้นตอนที่ 4 การจัดทำคำอธิบายรายวิชา หรือเนื้อหากิจกรรมเป็นการพัฒนาวิธีสอนที่หลากหลาย ขั้นตอนที่ 5 การจัดทำแผนการสอน คู่มือครู และสื่อการเรียนรู้ ซึ่งจัดทำขึ้นให้ตรงกับสภาพของท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นอย่างแท้จริง และขั้นตอนสุดท้าย การปรับปรุงและพัฒนา ซึ่งเป็นการนำไปทดลองใช้ ปรับปรุง และพัฒนาให้เกิดความสมบูรณ์เหมาะสมกับท้องถิ่น

ดังนั้นในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ หลักสูตรนับเป็นแม่แบบที่สำคัญ และเป็นดัชนีบ่งชี้ถึงคุณลักษณะของผู้เรียน แต่การจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรเดียวกันหมดทั่วประเทศย่อมมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ทั้งนี้เพราะความต้องการที่หลากหลายของแต่ละท้องถิ่นที่แตกต่างกันไปอาจเป็นอุปสรรคหนึ่งของการนำหลักสูตรไปใช้ สำหรับหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้ให้ความสำคัญกับท้องถิ่นในการดำเนินการจัดการศึกษาให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของสังคมและของท้องถิ่น ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเอง เกิดความรักความผูกพันกับท้องถิ่น

กล่าวโดยสรุปเกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่น ก็คือ ในการจัดการศึกษาของโรงเรียนใด ๆ จะดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงไม่ได้ หากมีหลักสูตรท้องถิ่นที่ไม่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนนั้นเป็นแนวทางในการจัดการศึกษา กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือ หลักสูตรท้องถิ่นเป็นตัวบ่งชี้หรือข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน โครงสร้างเนื้อหาและแนวดำเนินการที่จะทำให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะตามที่กำหนดไว้นั้นเอง

การจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ซึ่งมีภารกิจในการจัดการศึกษาการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 182 โรงเรียน พบว่าโรงเรียนยังไม่ดำเนินการใช้หรือการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นให้ประสบผลสำเร็จในการจัดการศึกษามีสาเหตุมาจาก การขาดการวางแผนงาน การส่งเสริม และการบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น โรงเรียนควรจะเร่งรัดและกระตุ้นให้ผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนมีการดำเนินงาน สร้างและพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นให้เหมาะสมกับผู้เรียนและความต้องการของชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3. 2547 : 8)

ปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นอีกประเด็นหนึ่งก็คือ สถานภาพของบุคลากรและขนาดของโรงเรียนซึ่งมักจะพบว่า บุคลากรที่มีสถานภาพ ในโรงเรียนขนาดต่างกันมักจะมีสภาพการดำเนินงานการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นแตกต่างกัน ดังผลการวิจัยของช่อม กรไกร (2537 : 87) ได้วิจัยการพัฒนาหลักสูตรระดับท้องถิ่น ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาศรีสะเกษ ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารโรงเรียน และครูวิชาการ โรงเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดการประถมศึกษาจังหวัดศรีสะเกษ มีความเห็นว่า โรงเรียนมีการพัฒนา หลักสูตรระดับท้องถิ่นในระดับปานกลาง แต่มีความต้องการที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ในระดับมาก ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูวิชาการโรงเรียนประถมศึกษา ที่มีต่อ การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นและความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นของโรงเรียน ประถมศึกษาไม่แตกต่างกัน และสมหมาย ปานสันเทียะ (2536 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา สภาพปัจจุบันปัญหาและแนวทางบริหารหลักสูตรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงาน การประถมศึกษาจังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนขนาดกลางมีการปฏิบัติงาน น้อยกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหา การปฏิบัติมากกว่าโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารหลักสูตร พบว่า โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษกับปัญหาการขาดแคลนวัสดุ อุปกรณ์การเรียนการสอน และครูมีพฤติกรรมการสอนคงเดิมเพราะความไม่เพียงพอ ของการนิเทศการสอน

จากความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหาร สถานศึกษา มีความสนใจศึกษาการดำเนินงานและปัญหาการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยผู้วิจัยสนใจ ที่จะศึกษา และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ของตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสถานภาพของบุคลากรในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน ตลอดจนศึกษาตัวแปรเกี่ยวกับขนาดของโรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง

และขนาดเล็ก เพราะโรงเรียน 3 ขนาดนี้ มีปัจจัยในการบริหาร และบริบทที่แตกต่างกัน การศึกษาในประเด็นดังกล่าวจะทำให้ทราบว่าโรงเรียนเหล่านี้ได้มีการใช้หลักสูตรอย่างไร มีปัญหาในการดำเนินการอยู่ในระดับใด ซึ่งจะทำให้ได้รับผลการวิจัยที่เป็นประโยชน์ ต่อการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น และยังประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในอันที่จะปรับปรุงและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ระหว่างผู้บริหาร และครูผู้สอน
3. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการบริหารจัดการหลักสูตรท้องถิ่น ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสภาพปัญหาสภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ปีการศึกษา 2548 โดยใช้กรอบแนวคิดโดยการปรับปรุงจากการดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น ใน 5 ด้าน ของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ดังแผนภูมิที่ 1

ปัญหาการวิจัย

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

แบบสอบถาม

แผนภูมิที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 จังหวัดหนองคาย มีความคิดเห็นต่อสภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาแตกต่างกัน
2. โรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน มีสภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาแตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ปีการศึกษา 2548 จำนวน 2,179 คน จาก 182 โรงเรียน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 182 คน ครูผู้สอน จำนวน 1,997 คน ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 33 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 94 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 55 คน และครูผู้สอน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 794 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 942 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 241 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างทั้งที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – Stage Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสถานภาพและขนาดของโรงเรียนในแต่ละอำเภอ โดยใช้ตารางเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan) โดยรวมได้ 446 คน ได้ผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 24 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 64 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 36 คน และครูผู้สอน โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 129 คน โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 153 คน และโรงเรียนขนาดเล็ก 40 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่

2.1.1 สถานภาพของบุคลากร แบ่งเป็น

2.1.1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา

2.1.1.2 ครูผู้สอน

2.1.2 ขนาดโรงเรียน แบ่งเป็น

2.1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก

2.1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง

2.1.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนเกี่ยวกับสภาพการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

คำนิยามศัพท์เฉพาะ

1. **หลักสูตร** หมายถึง มวลความรู้และประสบการณ์ทุกอย่างที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

2. **หลักสูตรท้องถิ่น** หมายถึง มวลประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งในและนอกห้องเรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ และคุณภาพการดำรงชีวิต โดยพยายามใช้ทรัพยากร และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้บนพื้นฐานของสภาพชีวิตสภาพเศรษฐกิจ และบริบททางสังคมและวัฒนธรรมของตนเอง

3. **การบริหาร** หมายถึง กระบวนการที่กลุ่มบุคคลดำเนินการตามภารกิจร่วมกัน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ โดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคอย่างเหมาะสม

4. **ท้องถิ่น** หมายถึง ชุมชนที่อยู่ในเขตบริการทางการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งในที่นี้หมายถึงอำเภอ ตำบล หมู่บ้านต่าง ๆ ในเขตจังหวัดหนองคาย

5. **สภาพการบริหารหลักสูตรท้องถิ่น** หมายถึง การปฏิบัติการเกี่ยวกับการนำหลักสูตร มาใช้และการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เป็นอยู่ในขณะที่ทำวิจัย ในที่นี้หมายถึง การดำเนินการบริหารหลักสูตรท้องถิ่นใน 5 ด้าน ได้แก่

5.1 การจัดทำระบบข้อมูลพื้นฐาน หมายถึง การจัดทำข้อมูลท้องถิ่นเกี่ยวกับอาชีพเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากร ความต้องการของผู้เรียน และความพร้อมของโรงเรียน

5.2 การกำหนดความต้องการจำเป็นของท้องถิ่น หมายถึง การสำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น

5.3 การจัดทำหลักสูตร หมายถึง การดำเนินการจัดทำหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น รวมถึงการกำหนดเป้าหมายและจุดประสงค์การเรียนรู้ การจัดทำคำอธิบายรายวิชาและเนื้อหาการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรท้องถิ่น

5.4 การดำเนินการตามแผนการจัดการเรียนรู้ หมายถึง การจัดทำเอกสารการสอน เพื่อให้ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของหลักสูตรท้องถิ่น ตลอดจนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และการประเมินผลการใช้หลักสูตร

5.5 การปรับปรุงและพัฒนา หมายถึง การนำผลการทดลองใช้และผล การติดตาม การติดตามการใช้หลักสูตร มาปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้เกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น รวมถึงการประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตร

6. ปัญหาในการดำเนินงานบริหารหลักสูตรท้องถิ่น หมายถึง อุปสรรค หรือ ข้อจำกัดที่ทำให้การดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

7. ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือภูมิปัญญาชาวบ้าน หมายถึง ความรอบรู้ของชาวบ้าน ที่เรียนรู้และมีประสบการณ์สืบทอดกันมาทั้งทางตรง ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ประสบด้วยตนเอง หรือประสบการณ์ทางอ้อม ซึ่งเป็นประสบการณ์ที่ได้เรียนรู้จากผู้ใหญ่ หรือความรู้ที่สั่งสมสืบทอดกันมา

8. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยจำแนกเป็น 3 ขนาด ดังนี้

8.1 ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 1 – 120 คน

8.2 ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 121 – 540 คน

8.3 ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 541 คน ขึ้นไป

9. สถานภาพของบุคลากร หมายถึง สถานะของผู้ดำรงตำแหน่ง หรือผู้ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาแบ่งเป็น 2 สถานภาพ ได้แก่

9.1 ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รักษาราชการแทนผู้บริหารสถานศึกษาที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

9.2 ครูผู้สอน หมายถึง บุคลากรวิชาชีพซึ่งทำหน้าที่หลักทางด้านการเรียน การสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีต่าง ๆ ในสถานศึกษา

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ผลการวิจัยจะเป็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 ในการวางแผนและการพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษา
2. ผลการวิจัยจะเป็นข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในการวางแผน และกำหนดแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุงการดำเนินการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น
3. ผลการวิจัยจะเป็นข้อเสนอแนะในการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ